

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ФОНЕТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ”
(складова дисципліни “Практичний курс
першої (основної) іноземної мови”)
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відомо, що практичною метою навчання у мовному вузі є володіння іноземною мовою на рівні, наближеному до рівня володіння нею носіями мови. На жаль, у мовних вузах інтенсивне навчання фонетики (вимові, інтонації та ритму) відбувається лише на початковому етапі і практично не підтримується на подальших етапах навчання, коли відбувається різка зміна пріоритетів на користь отримання лексичних та граматичних знань. Навчання кожного з виділених складників курсу фонетики є дуже важливим. Недостатній рівень володіння будь-яким з них свідчить про “не англійське” походження мовця.

Володіння англійською мовою, тобто всіма видами мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), неможливе без стійких слухо-вимовних і ритміко-інтонаційних навичок. Моторна теорія підтверджує, що людина проговорює про себе навіть те, що пише або читає. Це положення дає змогу стверджувати, що навчання фонетики є одним із основних курсів навчання іноземної мови, а тим паче у мовному вузі.

Навчання англійської вимови у всіх навчальних закладах України відбувається на базі вимовної норми лондонського діалекту, який лежить в основі літературної вимови сучасної англійської мови.

Фонетичний устрій англійської мови досить своєрідний і має значні складнощі для іноземців як у звуковому, так й інтонаційному відношенні. Студенти мають оволодіти вимовними нормами англійської мови, тобто правильно вимовляти звуки як ізольовано, так і у мовленнєвому потоці, правильно інтонаційно та ритмічно оформлювати речення й висловлювання.

Стратегія і зміст навчання

Сучасне навчання фонетичного аспекту англійської мови становить цілісний процес, систему, що складається з низки модулів, кожний з яких має свою мету і завдання.

Основою цієї системи повинні бути два документи: програма з фонетики англійської мови і методичні вказівки для роботи з навчальним матеріалом.

Основна мета викладання курсу фонетики — формування слуховимовних і ритміко-інтонаційних навичок у студентів. Для цього необхідно створити ефективні методи та засоби навчання. Під час вивчення теоретичного курсу і на практичних заняттях з фонетики

Підготовлено доцентом кафедри іноземних мов *О. І. Гузь*

Затверджено на засіданні кафедри теорії та практики перекладу (протокол № 3 від 22.10. 08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Гузь О. І. Навчальна програма дисципліни “Фонетика англійської мови” (складова дисципліни “Практичний курс першої (основної) іноземної мови”) (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Фонетика англійської мови”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2010
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

студенти дізнаються про систему голосних і приголосних звуків англійської мови, закономірності їх мовної реалізації; оволодівають артикуляційною базою англійської мови, особливостями вимови та акцентно-ритмічної мелодійної організації мовленнєвого потоку фрази.

По закінченні курсу фонетики студент повинен вміти:

- диференціювати та продукувати звуки англійської мови близько до автентичних;
- правильно озвучувати знаки фонетичної транскрипції;
- розпізнавати та продукувати різні інтонаційні моделі;
- ділити мовленнєве висловлювання на синтагми;
- визначати правильний ритм та інтонацію під час усного висловлювання та читання тексту.

Курс навчання розрахований як на студентів, які вивчали англійську мову раніше, так і на тих, хто не вивчав її взагалі.

Вивчення дисципліни “Фонетика англійської мови” базується на принципах комунікативності й активності, науковості, домінуючої ролі вправ, що сприяє систематичній і динамічній роботі студентів над засвоєнням навчального матеріалу з цієї дисципліни.

За навчальним планом вивчення дисципліни передбачено протягом I семестру. Навчальний матеріал розподілений на 6 модулів. У тематичному плані представлено розподіл годин для кожного модуля за видами навчальних занять, аудиторної і самостійної роботи студентів. Загальний обсяг дисципліни складає 6 модулів (54 години), що об'єднує всі види організації навчальної діяльності: аудиторні заняття, самостійну роботу, контрольні заходи (модульний контроль, залік).

Самостійна робота студентів має дві складові: самостійну підготовку до аудиторних занять і підготовку до модульного контролю. Кожен з модулів має свої індивідуальні завдання, виконання яких можливе в усній або письмовій формах і передбачає зовнішній контроль з боку викладача.

Система оцінювання знань студентів дозволяє враховувати як поточну підготовку студентів до аудиторних занять, так і визначати рівень засвоєння навчального матеріалу кожного окремого модуля.

Методологічна система спрямована на використання теоретичних знань для формування практичних навичок і вмінь. Кожний модуль має свою специфіку, що виявляється в лінгвістичному і психологіч-

ному планах. Навчальний матеріал змінюється за структурою, складністю, змістом.

Фонетичний матеріал для навчання відібрано відповідно до таких критеріїв: за ступенем труднощів фонетичного явища, відповідно до потреб спілкування та нормативності. Основними вимогами до вимови студентів є швидкість і автентичність.

У процесі навчання слід зважати на факт, що студенти вже володіють звуковими засобами рідної мови та, в багатьох випадках, і другої мови. З одного боку, це допомагає в оволодінні вимовою англійської мови, а з іншого — викликає певні труднощі, спричинені інтерференцією рідної мови. Широко інтерференцію слід розглядати як процес, що зумовлює проникнення фонетичних, лексичних і граматичних елементів мови, яка домінує у свідомості людини, в іноземну, що, як наслідок, призводить до порушення норми останньої. Тобто, це негативний процес, якому більшою чи меншою мірою постійно піддається людина. Фонетична інтерференція є результатом взаємодії фонетичних систем англійської та рідної мов. Її механізм полягає в нерозрізненні звуків англійської мови зі звуками рідної мови.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ФОНЕТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Артикуляційна база англійської мови
1	Звуки англійської мови
2	Класифікація приголосних
3	Класифікація голосних
4	Асиміляційні зміни
	Змістовий модуль II. Асиміляція та дисиміляція
5	Типи асиміляцій за напрямом
6	Типи асиміляцій за якістю звуку
7	Типи вибухів
8	Дисиміляція
	Змістовий модуль III. Зміни голосних у мовленнєвому потоці
9	Редукція голосних
10	Повна та часткова редукція
	Змістовий модуль IV. Види наголосів і ритмогрупи
11	Види наголосів
12	Поняття ритмогрупи
	Змістовий модуль V. Мелодика
13	Поняття статичного та кінетичного тону
14	Типи ядерних тонів
15	Мелодика основних комунікативних типів висловлювання
16	Мелодичне оформлення синтагм
	Змістовий модуль VI. Інтонація
17	Інтонаційна група
18	Компоненти інтонаційної групи
19	Інтонація синтаксичних структур
Годин разом: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ФОНЕТИКА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ”

Змістовий модуль I. Артикуляційна база англійської мови

Тема 1. Звуки англійської мови

Робота органів мовлення. Розподіл звуків на голосні та приголосні. Особливості вимови голосних і приголосних звуків. Вимова приголосних з аспірацією. Основні положення моторної теорії мовлення. Фонетична та фонематична транскрипція.

Література: основна [1; 2];
додаткова [4; 6–8]

Тема 2. Класифікація приголосних

Класифікація приголосних за способом утворення перепони, за роботою активного органу мовлення і місцем перепони, за участю голосових зв'язок. Звук-зв'язка [r]. Вимоги до вимови студентів. Вимоги до фонематичного слуху. Тренування у вимові.

Література: основна [1; 2];
додаткова [4; 6–8]

Тема 3. Класифікація голосних

1. Довгі та короткі звуки. Класифікація голосних за участю голосових зв'язок. Зміни голосних у мовленнєвому потоці. Позиційна довгота голосних. Відмінність голосних звуків української мови від голосних англійської мови.

Література: основна [1; 2];
додаткова [4; 6–8]

Тема 4. Асиміляційні зміни

Звучання приголосних на стиках. Звучання межуючих приголосних. Поняття асиміляції. Тренування у вимові. Палаталізація та аспірація звуків. Поняття фонем та аллофона. Шва і його три аллофони.

Література: основна [1; 2];
додаткова [4; 6–8]

Змістовий модуль II. Асиміляція та дисиміляція

Тема 5. Типи асиміляцій за напрямом

Поняття асиміляції. Розглянути такі типи асиміляцій: регресивна, прогресивна, взаємна. Проаналізувати приклади асиміляції в словах в процесі усного мовлення.

Література: основна [1; 2];
додаткова [9]

Тема 6. Типи асиміляцій за якістю звука

Асиміляція по дзвінкості і глухості. Асимілятивний вплив сонантів, вплив звука [w]. Наголошені та ненаголошені склади. Основні принципи ділення на склади. Практика вимови з урахуванням асиміляції звуків.

Література: основна [1; 2];
додаткова [9]

Тема 7. Типи вибухів

Втрата вибуху, назальний вибух. Фрикативний і латеральний вибуху. Тренування цього фонетичного явища у мовленнєвому потоці.

Література: основна [1; 2];
додаткова [9]

Тема 8. Дисиміляція

Випадки стійкості та якості звука. Розібрати слова з відповідним фонетичним явищем. Тренування фонетичного явища у мовленнєвому потоці.

Література: основна [1; 2];
додаткова [9]

Змістовий модуль III. Зміни голосних у мовленнєвому потоці

Тема 9. Редуція голосних

Вимова голосних у ненаголошеній позиції, у службових і самостійних словах. Голосні диграфи у наголошеному складі. Тренування фонетичного явища у мовленнєвому потоці.

Література: основна [1; 2];
додаткова [9]

Тема 10. Повна та часткова редуція

Зникнення звука у потоці усного мовлення. Зміна якості голосного звука у ненаголошеній позиції. Фонетична транскрипція слів з цим явищем. Тренування цього фонетичного явища у мовленнєвому потоці.

Література: основна [1; 2];
додаткова [13]

Змістовий модуль IV. Види наголосів і ритмогрупи

Тема 11. Види наголосів

Первинний, вторинний і подвійний наголос у словах. Наголос у різних типах слів, речень. Наголошені та ненаголошені склади. Основні принципи ділення слів на склади. Наголос у дво- та багатоскладових словах.

Література: основна [1; 2];
додаткова [9]

Тема 12. Поняття ритмогрупи

Поняття ритмогрупи. Особливості ритму англійської мови, поділ наголошених і ненаголошених складів на ритмогрупи. Ритм у потоці усного мовлення. Тренування ритму на основі тексту.

Література: основна [1–3];
додаткова [11–13]

Змістовий модуль V. Мелодика

Тема 13. Поняття статичного та кінетичного тону

Рівні та рухомі наголоси. Підібрати приклади слів з рухомими наголосами. Поняття статичного тону. Поняття кінетичного тону. Тренування даного фонетичного явища у мовленнєвому потоці.

Література: основна [1–3];
додаткова [14]

Тема 14. Типи ядерних тонів

Основні інтонаційні малюнки. Типи ядерних тонів. Компоненти інтонаційної групи. High Fall, Mid-Fall, Low Fall, High Rise, Low Rise, Fall-Rise, Rise Fall. Тренування цих малюнків в усному мовленні на основі мікродіалогів.

Література: основна [1–3];
додаткова [14]

Тема 15. Мелодика основних комунікативних типів висловлювання

Поняття інтонації. Інтонація звернення. Інтонація введних слів. Інтонація прикладок. Інтонація перелічування. Інтонація прямої мови.

Інтонація розповідного, питального та окличного речень. Тренування у потоці мовлення.

Література: основна [1–3];
додаткова [14]

Тема 16. Мелодичне оформлення синтагм

Визначення поняття синтагми. Інтонація частини синтагми. Кількість синтагм. Наголос у синтагмах. Інтонація багатосинтагмної фрази.

Література: основна [1–3];
додаткова [14]

Змістовий модуль VI. Інтонація

Тема 17. Інтонаційна група

Поняття інтонаційної групи. Структура інтонаційної групи.

Література: основна [1; 3];
додаткова [5; 10–14]

Тема 18. Компоненти інтонаційної групи

Шкала, ядро, закінчення. Тренування у визначенні основних компонентів інтонаційної групи. Тренування вимови інтонаційної групи.

Література: основна [1; 3];
додаткова [5; 10–14]

Тема 19. Інтонація синтаксичних структур

Інтонаційне оформлення продуктивних фраз, однорідних членів речення та речень. Вимова у потоці мовлення. Інтонаційне оформлення тексту — головної одиниці комунікації — в процесі читання вголос.

Література: основна [1; 3];
додаткова [5; 10–14]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Основні принципи класифікації голосних та приголосних.
2. Зміни голосних у мовленнєвому потоці.
3. Основні положення моторної теорії мовлення.
4. Явища асиміляції та дисиміляції.
5. Типи асиміляцій за напрямом.
6. Типи асиміляцій за якістю звука.
7. Повна та часткова редукція голосних.
8. Види наголосів.
9. Поділ висловлювання на ритмогрупи.
10. Дати визначення статичного та кінетичного тону. Навести типи ядерних тонів.
11. Звук-зв'язка [r].
12. Мелодика основних комунікативних типів висловлювання.
13. Інтонаційна група та її компоненти.
14. Аспірація.
15. Палаталізація.
16. Типи вибухів.
17. Базові правила читання.
18. Визначення поняття синтагми.
19. Типи шкал.
20. Англійський ритм.
21. Латеральний вибух.
22. Втрата вибуху.
23. Назальний вибух.
24. Фрикативний вибух.
25. Поняття статичного тону.
26. Поняття кінетичного тону.
27. Основні інтонаційні малюнки.
28. Критерії відбору фонетичного мінімуму.
29. Апроксимована вимова.
30. Поняття фонем та аллофона.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основні положення моторної теорії мовлення.
2. Функціонування артикуляційного апарату.
3. Основні принципи класифікації приголосних.
4. Класифікація приголосних за типом перепони.
5. Аспірація.
6. Палаталізація.
7. Звук-зв'язка [r].
8. Класифікація голосних.
9. Зміни голосних у мовленнєвому потоці.
10. Позиційна довгота голосних.
11. Редукція голосних, її типи.
12. Повна та часткова редукція.
13. Наголошені та ненаголошені склади. Основні принципи ділення на склади.
14. Наголос у дво- та багатоскладових словах.
15. Голосні диграфи у наголошеному складі.
16. Англійський ритм.
17. Фразовий наголос.
18. Логічний наголос.
19. Поняття асиміляції.
20. Типи асиміляцій за напрямом.
21. Типи асиміляцій за якістю звука.
22. Типи вибухів.
23. Поняття дисиміляції.
24. Латеральний вибух.
25. Втрата вибуху.
26. Назальний вибух.
27. Фрикативний вибух.
28. Поняття інтонації.
29. Компоненти інтонаційної шкали.
30. Інтонація багатосинтагмної фрази.
31. Інтонація звернення.
32. Інтонація введних слів.
33. Інтонація прикладок.
34. Інтонація перелічування.
35. Інтонація прямої мови.

36. Інтонаційне оформлення тексту — головної одиниці комунікації — в процесі читання вголос.
37. Базові правила читання.
38. Типи ядерних тонів.
39. Мелодика основних комунікативних типів висловлювання.
40. Мелодичне оформлення синтагм.
41. Поняття статичного тону.
42. Поняття кінетичного тону.
43. Основні інтонаційні малюнки.
44. Інтонаційна група.
45. Компоненти інтонаційної групи.
46. Інтонація синтаксичних структур.
47. Типи шкал.
48. Визначення поняття синтагми.
49. Розподіл мовленнєвого висловлювання на синтагми.
50. Критерії відбору фонетичного мінімуму.
51. Вимоги до вимови студентів.
52. Вимоги до фонематичного слуху.
53. Види наголосів.
54. Фразовий наголос.
55. Логічний наголос.
56. Поняття ритмогрупи.
57. Поняття фонем та аллофона.
58. Шва і його три аллофони.
59. Фонетична та фонематична транскрипція.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Аракин В. Д.* Практический курс английского: Учеб. англ. яз. для I курсу. — М.: Высш. шк., 2002.
2. *Дворжецька М. П.* Практична фонетика англійської мови.
3. *Кукліна А. О.* Оволодіння основними інтонаційними моделями англійського мовлення у мовному вузі // Методика викладання іноземних мов. — К.: Рад. шк., 1983. — Вип. 12. — С. 62–66.

Додаткова

4. *Бельтюков В. И.* Взаимодействие анализаторов в процессе восприятия и усвоения устной речи. — М.: Педагогика, 1977. — 176 с.
5. *Бобир С. Л.* Зміст вправ для навчання логічного наголосу студентів I курсу факультету англійської мови // *Методика викладання іноземних мов.* — К.: Рад. шк., 1986. — Вип. 15. — С. 47–51.
6. *Галунов В. И., Пиктурна В. В., Янушавичус В. Й.* Акустические корреляты эмоциональной речи // *Материалы докладов и сообщений пятого всесоюзного совещания-симпозиума цикла “Акустика речи и слуха. Эмоции и автоматическое распознавание речи.”* — Одесса, 1989. — С. 16–25.
7. *Жинкин Н. И.* Механизмы речи. — М.: Изд-во АПН РСФСР, 1958. — 370 с.
8. *Жлуктенко Ю. О.* Лингвистические аспекты двуязычия. — К.: Вища шк., 1974.
9. *Климов Н. Д.* Вводно-фонетический курс немецкого языка. — М.: Высш. шк., 1978. — 132 с.
10. *Методика* навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. — К.: Ленвіт, 2001. — 320 с.
11. *Павлова С. В.* Обучение иноязычному произношению на коммуникативной основе // *Иностр. яз. в шк.* — 1990. — № 1. — С. 29–32.
12. *Brown H. D.* Teaching by Principles: an Interactive Approach to Language Pedagogy. — Prentice Hall Regents, USA, 1994. — 467 p.
13. *Celce-Murcia M, Goodwin J.* Teaching pronunciation. // *Teaching English as a Second or Foreign Language.* — II edition, 1991.
14. *Parashchuk V. Yu.* Pronunciation in EFL Pre-Service Teacher Training Curricula // *Вісник КЛУ. Серія Філологія.* — К., 1999. — Т. 2. — № 1.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Фонетика англійської мови”	6
Зміст дисципліни “Фонетика англійської мови”	7
Теми контрольних робіт.....	11
Питання для самоконтролю.....	12
Список літератури.....	143

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп’ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4465-1

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008